

Een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van boringen aan de Karissteeg 5 te Nederweert (L)

A.J. Wullink & M. Stiekema

ARC-Rapporten 2009-89

Geldermalsen
25 mei 2009
ISSN 1574-6887

Colofon

Een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen aan de Karissteeg 5 te Nederweert (L)

ARC-Rapporten 2009-89
ARC-Projectcode 2009/227

Tekst

A.J. Wullink & M. Stiekema

Afbeeldingen

A.J. Wullink & M. Stiekema

Redactie

A.J. Wullink

definitieve versie

Autorisatie — A. Ufkes

Uitgegeven door

ARC bv

Postbus 41018

9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Geldermalsen, 25 mei 2009

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

Projectgegevens

Projectnaam	Nederweert - Karissteeg 5
Projectcode	2009/227
Archisnummer	35556
Projectleider	drs. A.J. Wullink
Contact	0345-620101, a.j.wullink@arcbv.nl
Opdrachtgever	Econsultancy BV, drs. M. Stiekema
Contact	0475-504961, stiekema@econsultancy.nl
Bevoegd gezag	Gemeente Nederweert, Mevr. M. Houtappels
Contact	0495-677258 m.houtappels@nederweert.nl
Deskundige namens bevoegd gezag	Dhr. F. Kortlang, -
Contact	-

Locatiegegevens

Toponiem	Karissteeg 5
Plaats	Nederweert
Gemeente	Nederweert
Provincie	Limburg
Kaartblad	57F
RD-coördinaten	N: 179.080 / 368.370 O: 179.113 / 368.257 Z: 179.033 / 368.255 W: 179.033 / 368.345
Oppervlakte	1,0 ha

Beschrijving onderzoekslocatie

Geologie	Formatie van Boxtel (Laagpakket van Wierden)
Geomorfologie	dekzandvlakte
Bodem	Beekeerdgronden, bestaande uit lemig fijn zand
Historische situatie	het plangebied was tot de jaren '20 van de 20e eeuw heide, daarna in gebruik als grasland
Archeologische verwachting	De beekeerdgronden hebben een middelhoge trefkans op archeologica vanaf het Laat-Paleolithicum

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

In opdracht van Econsultancy bv uit Swalmen heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen uitgevoerd aan de Bkarissteeg 5 te Nederweert (afb. 1). Aanleiding tot dit onderzoek vormt de voorgenomen herontwikkeling van de locatie. Het plangebied geheel in gebruik als grasland. Direct ten oosten plangebied bevindt zich een agrarisch bedrijf (afb. 2). In het plangebied zal het bestaande aangrenzende agrarisch bedrijf worden uitgebreid. Het is niet bekend tot hoe diep het plangebied zal worden vergraven voor de nieuwbouwplannen. Conform de Wet op de archeologische monumentenzorg dient het plangebied eerst te worden onderzocht op de aanwezigheid van archeologische waarden.¹ Het veldwerk is uitgevoerd op 28 april 2009 door drs. A.J. Wullink van ARC bv en drs. M. Stiekema van Econsultancy. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.1).²

1.2 Onderzoeksgeschiedenis

In april 2009 is een bureau-onderzoek verricht door Econsultancy.³ Het archeologisch verwachtingsmodel uit het bureau-onderzoek vormt het uitgangspunt voor dit inventariserend veldonderzoek en is hieronder weergegeven.

Op grond van de verzamelde archeologische en aardwetenschappelijke informatie is de volgende gespecificeerde verwachting opgesteld:

Uit de landschappelijke ligging, op een dekzandvlakte, blijkt dat binnen het plangebied archeologische resten van jagers-verzamelaars vanaf het Laat-Paleolithicum en van landbouwers vanaf het Neolithicum aanwezig kunnen zijn. Uit de geomorfologische kaart en ARCHIS komt naar voren dat in de omgeving van het plangebied de menselijke activiteit in het Mesolithicum vooral langs twee beekdalen op ca. 1.500 en 2.000 meter ten noorden van het plangebied heeft plaatsgevonden, en vanaf het Neolithicum voornamelijk op de dekzandruggen op 1.000 meter ten zuiden van het plangebied.

De kans op het voorkomen van archeologische resten in het plangebied is middel-hoog. Mogelijk archeologische resten komen voor direct aan of onder de eerdlaag. De vondstenlaag wordt verwacht in de eerste 30 cm beneden de eerdlaag. Archeologische sporen (uitgezonderd diepe paalsporen en waterputten) worden binnen 50 cm beneden de eerdlaag verwacht. De archeologische resten bestaan hoofdzakelijk uit aardewerk, steen en metaal.

¹In werking getreden op 1 september 2007.

²De inhoud van de KNA kan worden geraadpleegd op www.sikb.nl.

³Stiekema, M., 2009: *Archeologisch bureauonderzoek Karissteeg 5 te Nederweert in de gemeente Nederweert*, Econsultancy Rapport 09021064 (conceptversie).

kelijk uit aardewerk- of vuursteenstrooingen. Organische resten en bot zullen door de relatief zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. Het complextype en de omvang kunnen niet nader worden gespecificeerd door de beperkte gegevens. Door de ontginning van het gebied begin 20e eeuw zijn de bouwvoor en de top van de dekzandafzettingen mogelijk verstoord. Archeologische sporen kunnen hierdoor verdwenen zijn.

1.3 Doel van het inventariserend veldonderzoek

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) dient ertoe het in het bureau-onderzoek voorgestelde verwachtingsmodel te verifiëren en met veldwaarnemingen te completeren. Het IVO bestaat uit drie stappen: verkennend, karterend en waarderend. Het verkennend onderzoek richt zich op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen die de archeologische trefkans kunnen beïnvloeden. Het karterend onderzoek stelt vast of er al dan niet archeologische waarden aanwezig zijn. Het waarderend onderzoek bepaalt de waarde van de archeologische resten.

1.4 Werkwijze

Het IVO is uitgevoerd als een verkennend booronderzoek. Hiertoe zijn met behulp van een edelmanboor met een diameter van 7 cm op het onderzoeksterrein zes boringen geplaatst tot maximaal 120 cm –mv. De boringen zijn in een grid van 40 x 50 m over het terrein gezet om een juiste, algehele indruk van de bodemopbouw te kunnen krijgen. De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies konden worden beschreven en opgemeten. Het opgeboorde materiaal is doorzocht op de aanwezigheid van archeologische resten. Vervolgens is de bodemopbouw per boring beschreven en is er gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaardbeschrijvingsmethode (ASB).

2 Resultaten inventariserend veldonderzoek

De locatie van de boringen is weergegeven in afbeelding 2. De resultaten van het verkennend booronderzoek zijn opgenomen in bijlage 1. In alle boringen werden matig fijne, matig tot sterk siltige zanden aangetroffen. In boring 1 bestond de ondergrond uit sterk zandige leem. Bij alle boringen was het bodemprofiel verstoord, variërend in diepte van 50 cm bij boring 2, 4 en 5 tot 90 cm bij boring 1. De verstoorde bodemlagen (A/C-horizont) kenmerken zich voornamelijk door kleurafwijkingen en -vlekken en de aanwezigheid van fragmenten (recent) baksteen. De aanwezigheid van een oorspronkelijke eerdlaag was nog wel te herkennen in de verstoorde bovengrond. Hieronder is tot maximaal 120 cm -mv het oorspronkelijke moedermateriaal, de C-horizont, aangetroffen. Deze afzettingen onderscheiden zich door een betere sortering en de meer effen, lichtgrijze tot oranjegele kleur.

De matig fijne zanden in de ondergrond zijn eolisch afgezette dekzanden (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden). Uit de boringen blijkt dat het bodemprofiel in het plangebied tot wisselende diepte is verstoord, vermoedelijk door de ontginningen in het plangebied en de omgeving van het begin van de 20e eeuw. De roestvlekken onder het verstoorde pakket wijzen er op dat de oorspronkelijke bodem een beek- of gooreerdgrond is geweest. Dit duidt op een relatief hoge grondwaterstand, waardoor geen podzoliseatie heeft kunnen optreden. Dit komt overeen met de gegevens van de Bodemkaart (beekerdgrond).

In de boringen zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

3 Samenvatting en conclusie

Volgens het bureauonderzoek door Econsultancy ligt de locatie op een dekzandvlakte. Op basis van deze landschappelijke ligging blijkt dat het plangebied vanaf het Laat-Paleolithicum gunstig is geweest voor jagers-verzamelaars en vanaf het Neolithicum voor landbouwers.

Mogelijk archeologische resten komen voor direct aan of onder de eerdlaag. De vondstenlaag wordt verwacht in de eerste 30 cm beneden de eerdlaag. Archeologische sporen (uitgezonderd diepe paalsporen en waterputten) worden binnen 50 cm beneden de eerdlaag verwacht. De archeologische resten bestaan hoofdzakelijk uit aardewerk- of vuursteenstrooingen. Organische resten en bot zullen door de relatief zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. Het complextype en de omvang kunnen niet nader worden gespecificeerd door de beperkte gegevens. Door de ontginning van het gebied begin 20e eeuw zijn de bouwvoor en de top van de dekzandafzettingen mogelijk verstoord. Archeologische sporen kunnen hierdoor verdwenen zijn.

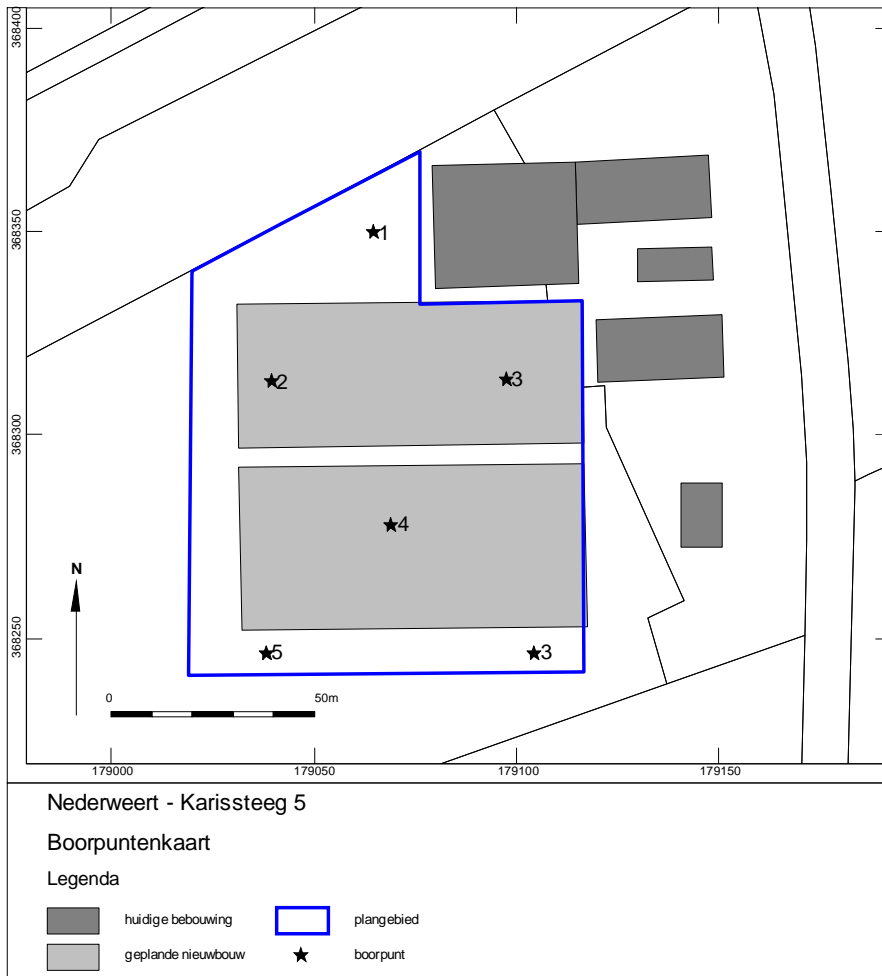
Het verkennend inventariserend booronderzoek heeft aangetoond dat de locatie inderdaad sterk is verstoord, vermoedelijk door de eerder ontginningen. Het bodemprofiel is in het gehele plangebied tot in de C-horizont vergraven, tot een diepte van 50 tot 90 cm –mv. De oorspronkelijke bodem is waarschijnlijk een beekerdgrond geweest. Dit is in overeenstemming met de ligging op een dekzandvlakte, op de overgang van een dekzandrug in het zuiden naar een laagte in het noorden. Vermoedelijk zijn de dekzandafzettingen door hen landschappelijke ligging verspoeld, wat het hoge siltgehalte kan verklaren. Indien er in het plangebied archeologische resten aanwezig zijn geweest, zijn deze door de graafwerkzaamheden bij de ontginningen uit het begin van de 20e eeuw vermoedelijk geheel vergraven. Op basis van de waargenomen bodemverstoringen kan daarom worden geconcludeerd dat de voorgenomen nieuwbouw geen bedreiging vormt voor het archeologisch erfgoed.

4 Aanbeveling

Gezien de geringe kans op archeologische resten binnen de onderzoekslocatie zijn er geen bezwaren tegen de voorgenomen herontwikkeling van de onderzoekslocatie. Geadviseerd wordt dan ook om de onderzoekslocatie vrij te geven. De archeologische meldingsplicht blijft echter bestaan. Mochten tijdens toekomstige graafwerkzaamheden archeologische resten worden aangetroffen, dan dient dit onverwijld aan het bevoegd gezag, de gemeente Nederweert, te worden gemeld. Het bevoegd gezag beslist of de locatie definitief kan worden vrijgegeven.

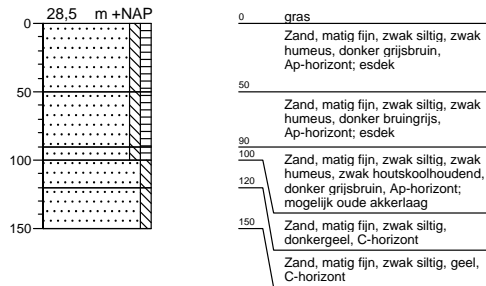
Afbeelding 1. Topografische kaart van de onderzoekslocatie. Door: M. Stiekema.

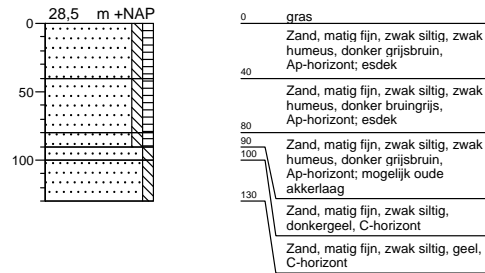
Afbeelding 2. Boorpuntenkaart. Door: M. Stiekema.

Bijlage 1 Boorprofielen

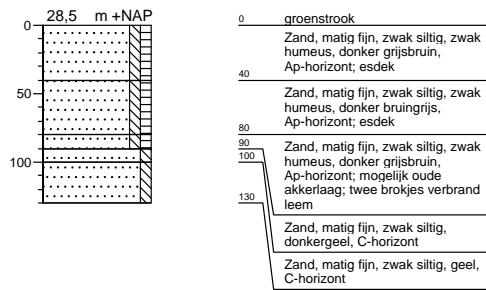
Boring: 1

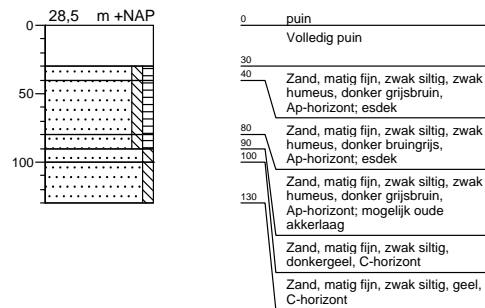
Boring: 2

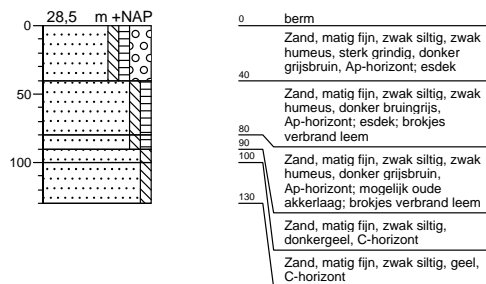
Boring: 3

Boring: 4

Boring: 5

Legenda (conform NEN 5104)

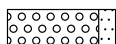
grind

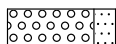
Grind, siltig

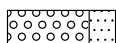
Grind, zwak zandig

Grind, matig zandig

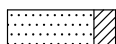

Grind, sterk zandig

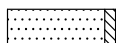

Grind, uiterst zandig

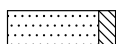
zand

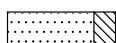
Zand, kleiig

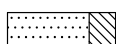
Zand, zwak siltig

Zand, matig siltig

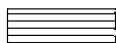

Zand, sterk siltig

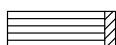

Zand, uiterst siltig

veen

Veen, mineraalarm

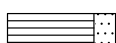
Veen, zwak kleiig

Veen, sterk kleiig

Veen, zwak zandig

Veen, sterk zandig

klei

Klei, zwak siltig

Klei, matig siltig

Klei, sterk siltig

Klei, uiterst siltig

Klei, zwak zandig

Klei, matig zandig

Klei, sterk zandig

leem

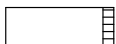

Leem, zwak zandig

Leem, sterk zandig

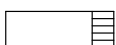
overige toevoegingen

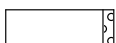
zwak humeus

matig humeus

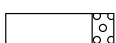
sterk humeus

zwak grindig

matig grindig

sterk grindig

geur

- geen geur
- ◐ zwakke geur
- ◑ matige geur
- ◒ sterke geur
- ◓ uiterste geur

olie

- geen olie-water reactie
- ◻ zwakke olie-water reactie
- ◼ matige olie-water reactie
- ◽ sterke olie-water reactie
- ◾ uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

- ◌ >0
- ◌ >1
- ◌ >10
- ◌ >100
- ◌ >1000
- ◌ >10000

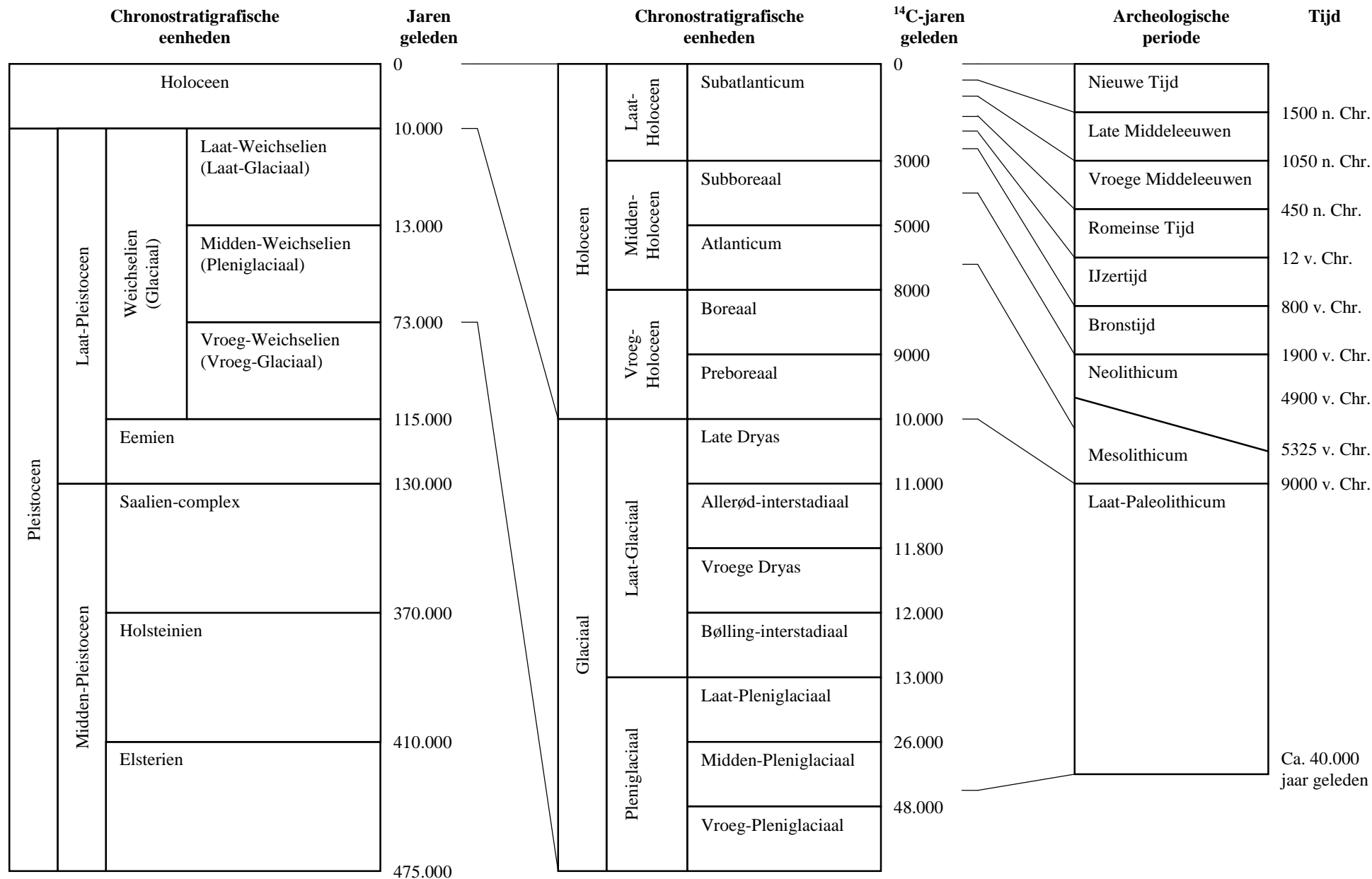
monsters

- ◌ geroerd monster
- ◌ ongeroerd monster

overig

- ▲ bijzonder bestanddeel
- ◀ Gemiddeld hoogste grondwaterstand
- ≡ grondwaterstand
- ◆ Gemiddeld laagste grondwaterstand

- ◌ slib
- ◌ water

Bijlage 2. Een overzicht van geologische (chronostratigrafische) en archeologische periodes. Door: A.J. Wullink. Gebaseerd op: ?; ?; ?.